

VENTER PÅ NYTT HJEM

Ivan Checkykov (3) flyktet fra Ukraina. Han har fått nye venner på akuttinnkvartering i Porsgrunn, men savner pappa.

SIDE 4-5

TIL HORTEN FOR Å LÆRE

Miljøsertifiserte Horten videregående skole har fått besøk av over 2.000 personer som vil ha tips om hvordan de kan bygge en moderne skole. Nylig var Nordland fylkeskommune på besøk.

SIDE 10-11

LAGER SPRÅKPLAN

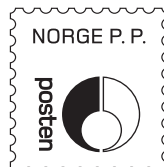
En egen språkpolitisk plan skal bidra til at Bergen oppfyller kravene i ny språklov.

SIDE 8

Kommunal Rapport

Uavhengig av partier og organisasjoner • 36. årgang • kommunal-rapport.no

A-post Abonnement

Økonomi

Steiler over kjempe- erstatninger

Kommunene må ut med urimelig høye erstatninger etter anbudsfeil, mener kommuneadvokat Bjørn Stokvold i Nittedal. - Et offentlig anbud blir ikke bare sett som en mulighet til å få en jobb, men også til å **SAKSØKE** det offentlige for å få erstatning, sier han.

SIDE 12-13

FOTO: TERJE LIEN

KRONIKK: Jeg ser et stort potensial i Norge for å gjøre byer og tettsteder mer aldersvennlige og inkluderende.

SIDE 16-17

ANNONSE

Vil du vite hva som skjer i Kommune-Norge? Da trenger du Kommunal Rapport Total.

Som abonnent får du daglige nyheter i nettavisen, dypere innsikt i ukeavisen og i tillegg - søkbart arkiv, med innhold fra ukeavisen tilbake til 2007.

Ingen kjenner
Kommune-Norge bedre.

Kommunal Rapport
kommunal-rapport.no

Tallet

260.300

I 2021 var det 260.300 flyttinger mellom kommuner, 13.000 flere enn i 2020. Flyttिंगene innenfor kommunene steg marginalt, til 456.700. Det var 54.000 innvandring og 34.300 utvandring, noe som er om lag på nivå med 2018 for både inn- og utvandring.

Sju av landets 11 fylker har negativ flyttebalanse i forhold til resten av landet. De fire med overskudd er Viken, Vestfold og Telemark, Agder og Innlandet.

Nesten to tredjedeler av dem som flyttet fra Oslo, flyttet til Viken.

6 rette?

1 Hvor er Libe Rieber-Mohn direktør?

2 Hvor mange kommuner har ikke eiendomsskatt?

3 Om lag hvor lang er grensa mellom Norge og Russland?

4 I hvilken gammel by ligger Slottsfillet?

5 Hva er E-ung?

6 Hvor lenge har Marianne Borgen vært ordfører i Oslo?

9 Siden 2015

tøy for ungdomstråke

5 Et digitalt opplæringsverk-

4 I Tønsberg

3 198 km

2 33 kommuner

1 I IMDI

For 25 år siden

Kommunal Rapport

Kjell Opseth har vært i Førde for å få Naustdal, Førde, Jøster og Gaular til å være med på å utrede sammenslåing av kommunene. Innen sommeren skal han møte representanter fra de andre ni områdene i landet hvor kommunesammenslåinger er aktuelt. - De som var til stede på møtet sa verken ja eller nei til utredningen, sier rådgiver i kommunalavdelingen, Øystein Hauge.

Kommunal Rapport, 11. april 1997

Ny kommunedirektør

Geir Olav Jensen, kommunedirektør i Verdal, har bakgrunn fra bergverks- og prosessindustrien.

FOTO: ROGER M. SVENDSEN, INNHERRED

Vil jakte på forbedringer

Verdals kommunedirektør, Geir Olav Jensen, erfarte i privat sektor at det er viktig å se etter **MULIGHETER** for forbedringer.

1 Hvorfor tok du denne stillingen?

- Kompleksiteten i offentlig sektor og stillingen motiverer meg kombinert med ambisjonen i Verdal. Det er en kommune som ønsker å være framoverlent.

2 Du kom fra privat sektor. Hva er det viktigste du tar med deg inn i stillingen?

- Ja, jeg har bakgrunn fra bergverks- og prosessindustrien. Den viktigste erfaringen fra privat sektor er et ønske om å hele tiden se etter muligheter for forbedringer. Når vi jobber målrettet sammen for å gjennomføre endringer, da får vi de gode resultatene.

3 Og det regner du med at du får til i Verdal.

- Ja, og Verdal er kommet et godt stykke på vei. Her er det handlingsrom og et ønske om å endre

GEIR OLAV JENSEN (43)

- ◆ Tiltrådte 1. mars 2021
- ◆ Kommer fra stillingen. Daglig leder i Verdalskalk
- ◆ Utdannelse: Økonom med tilleggstudium innenfor medievitenskap og informatikk. Master i offentlig administrasjon og ledelse.
- ◆ Lønn: 1.170.000. 6 måneder etterlønn.

seg.

4 Hva håper du at medarbeiderne sier om deg når du ikke hører det?

- Godt spørsmål. For det første håper jeg at takhøyden er så stor at de kan si det de ønsker til meg direkte. Men det skal også være lov å snakke om sjefen. Så håper

jeg de sier at jeg er modig, redelig og inkluderende.

5 Hvordan fortøner en god arbeidsdag seg?

En god arbeidsdag er en dag med balanse. Balanse mellom egen effektivitet og å møte medarbeidere ute i tjenestene, gjerne kombinert med å lære noe nytt. Vi må alltid søke ny lærdom. De aller beste dagene er når jeg ser at medarbeiderne oppnår resultater som de har satt seg.

6 Hva er den største utfordringen i forholdet mellom politikk og administrasjon?

- Den viktigste faktoren for forholdet er god rolleforståelse og saklighet fra begge sider. De politiske signalene må være tydelige. Hvis det er uklarheter på noen av disse punktene, oppstår det fort problemer. Jeg opplever at dette er på plass i Verdal.

7 Kommunalministeren kommer på besøk. Hva er det viktigste budskapet?

- Det er hyggelig om Bjørn Arild Gram kommer hit. Det er to saker jeg vil ta opp. Før det første å begrense veksten i normer, regler og standarder. Det innsnærer det lokale handlingsrommet. I verste fall får vi ikke utnyttet ressursene optimalt. Hvis staten likevel skal innføre slike krav, så sørg for at det er fullfinansiert.

8 Hvordan lader du batteriene?

- Det er tre store ting i livet mitt, jobb, familie og å holde seg aktiv. Men ikke nødvendigvis i den rekkefølgen. Så trives jeg godt på hytta på fjellet.

AGNAR KAARBØ
agnar@kommunal-rapport.no

Geir Olav Jensens lederråd

Vær tydelig på retningen

Vær tydelig. Det gjelder både hva som er retningen, hva som er målene og hvilke forventninger du har til organisasjonen.

Still høye krav og forventninger til medarbeiderne, men still minst like høye krav og forventninger til deg selv som leder.

Se medarbeiderne dine og vær

sammen med dem. Ledelse utøves ikke fra et hjørnekontor. Ledelse er noe som skjer i samspill med andre.

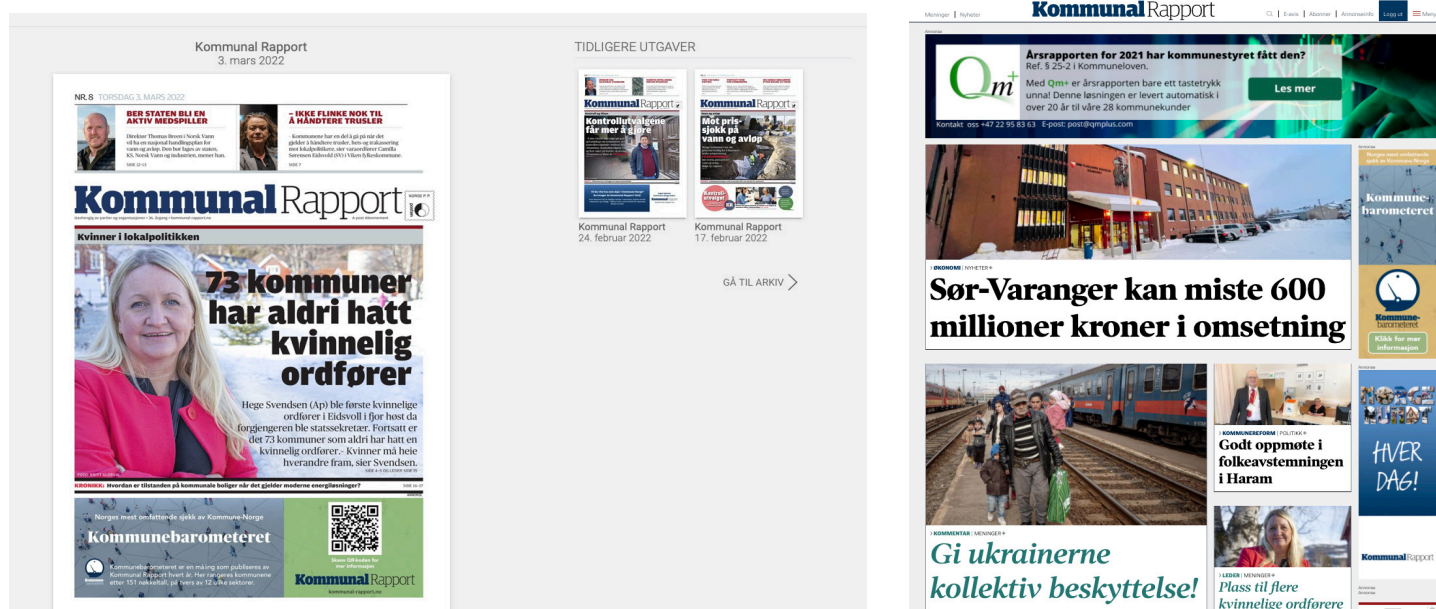
Vær ryddig og redelig i din

opptreden. Opptre forutsigbart. Det skaper trygghet i organisasjonen og blant medarbeiderne.

Kjære abonnent!

Du har tilgang til alle de digitale avisproduktene våre!

Nyhetsartikler på kommunal-rapport.no
Digital ukeavis (e-avis)
Digitalt ukeavisarkiv

Registrer deg med e-postadressen, eller ta kontakt med oss på abonnement@kommunal-rapport.no
 e-avisa kan lastes ned via Google Play og App Store

Kommunal Rapport

Krigen i Ukraina

Venter spent på bolig

Omtrent **170 FLYKTNINGER** fra Ukraina bor på Herøya akuttinnkvartering. Ingen vet ennå når de kan dra videre til nye hjem. Det gir vertskommunen Porsgrunn utfordringer.

PORSGRUNN

- Hei, hvordan har du det? Svitlana Checkykova fra Slovjansk i Ukraina hilser på norsk til tross for at hun har bodd på Herøya akuttinnkvartering i Porsgrunn kommune i kun åtte dager.

Hun slår over til engelsk og forklarer hvorfor hun kan litt norsk: - My sister lives in Norway, sier hun, mens hennes sønner på 3 og 12 år spiller fotball med andre ukrainske barn på vårbrun gressplen.

Den siste uka har omtrent 170 flyktninger fra hele Ukraina kommet til det mursteinsrøde hybelhuset i fem etasjer utenfor Porsgrunn. Her spiser de middag i spisesalen med gule blomster på bordene, vasker nye bruktklær i naborommet og drikker kaffe på terrassen i skarp vårsol mens de venter.

- Vi venter, venter. Bare venter, sier Checkykova, og løfter opp trearingen som har slikket i seg nesten en hel kroneis.

De kommer fra Slovjansk, en by med omtrent 130.000 innbyggere øst i Ukraina. Her har familien på fire bodd siden 2014. Da flyttet de fra storbyen Donetsk etter at russiskstøttede separatiststyrker tok kontroll over regionene Donetsk og Luhansk.

- Vi flyktet med buss, tog og til fots i fem dager før vi kom til Budapest, forteller tobarnsmoren.

8.000 akutt plasser

UDI har hittil opprettet til sammen 51 mottak for akuttinnkvartering i 39 kommuner fra Nordkapp i nord til Lindesnes i sør. Det innebærer 8.000 plasser.

I Porsgrunn fikk den humanitære stiftelsen Sana oppdraget. Det betyr at både stiftelsen og Porsgrunn kommune på mange måter kan plukke opp tråden fra i fjor høst. Da tok Herøya akuttinnkvartering imot over 200 afghanske flyktninger.

Lene Lindflaten, virksomhetsleder for familiehelsestjenester i Porsgrunn, jobber nå med å få oversikt over hvor lenge flyktningene vil bli på akuttmottaket. Regjeringen har gitt flyktninger fra Ukraina kollektiv beskyttelse, noe som forenkler søknadsprosessen hos UDI for Checkykova og andre ukrainske flyktninger. Likevel kan det ta tid å få svar. Noen av sakene behandler UDI automatisk med robot, andre blir behandlet av saksbehandlere.

- Vi legger opp til å gi tilbud om både skole og barnehage. Vi har en velkomstkasse for asylsøkere, men det er ennå usikkert hvor lenge barna skal være her, sier Lindflaten.

Satser på helsehjelp

Asylsøkere og flyktninger har samme rett til helsetjenester som den øvrige befolkningen. Som vertskommune skal Porsgrunn dessuten ta blodprøver av flyktningene for å avdekke eventuelle sykdommer. Kommunen skal også gi tilbud om vaksiner og koordinere tuberkuloseundersøkelser.

- Vi gir akutt helsebehandling, men er forsiktige med å starte med å traumebehandling hvis vi ikke får avsluttet behandlingen før flyktningen blir flyttet videre, sier Lindflaten.

Hun er svært fornøyd med at to fastleger som snakker russisk,

AKUTTINNKVARTERING

♦ Akuttinnkvartering er et nøkternt midlertidig botilbud til asylsøkere i perioder med store og/eller raske ankomster, og der det ikke er mulig å få på plass ordinær mottakskapasitet raskt nok eller i tilstrekkelig volum.

♦ Vertskommunen får tilskudd fra staten for å sikre at beboerne får de tjenestene de har krav på.

har meldt seg til å jobbe to dager ekstra per uke med å tilby flyktningene helsehjelp.

- Det er viktig blant annet for å sikre at flyktningene får flyktningene får nødvendig helsehjelp og riktige medisiner. Preparatene kan være forskjellige fra Ukraina.

Har familie i Norge

På terrassen i solskinnet på Herøya akuttinnkvartering sitter Svitlana Checkykova med tre nye venninner. Alle har barn med seg og ektemenn eller nære familiemedlemmer igjen i Ukraina.

De fire kvinnene har også til felles at de har familie i Norge. De bor i Kristiansand, Asker, Nes i Viken og Trondheim.

- Vi vet ikke hvor lenge vi skal være her, men vi vil så fort som mulig til våre slektninger, sier Liliya Tyshchenko fra Kharkiv.

Hennes datter bor i Kristiansand og har to barn. Nå håper hun å bo der med sin sønn på 8 og finne en jobb.

- Jeg jobbet i barnehage i Ukraina. Det vil jeg gjøre i Norge også, sier hun, og myser med mørke øyne mot sola.

- Vi flyktet i mange dager. Jeg så døde mennesker som hadde fått hodene skutt av, sier hun.

- Hva trenger dere mest her i Porsgrunn?

- Vi vil lære norsk, men vi har ikke noen lærer. Vi må også vente på dokumenter. Hvis vi hadde pc, kunne barna fulgt digital undervisning med ukrainske lærere.

Checkykova er utdannet regnskapsfører. De siste årene har hun vært husmor. Nå håper å bli bosatt på Årnes i Nes kommune der søsteren bor.

- Barna spør hver dag hvor pappa er. Vi ringer ham, og de forteller at de går på tur i Norge, sier hun.

BERIT ALMENDINGEN
berit@kommunal-rapport.no

Hele denne ukrainske gjengen har familie i ulike kommuner i Norge, men ingen

TIPS TIL VERTSKOMMUNER FOR AKUTTINNKVARTERING

♦ Sikre samarbeid mellom kommunale tjenester som svangerskapsomsorg, helsestasjon, skolehelsetjeneste, flyktningtjenesten, vaksinasjon, psykisk helse, legetjenester og oppvekstområdet, slik at kommunen kan gi forsvarlige tjenester.
♦ Bruk de nasjonale veilederne, blant annet om flyktninghelse og smittevern. Det er ikke nødvendig å finne opp kruttet på nytt.

♦ Skill mellom pliktene til mottaket og pliktene til kommunen.
♦ Opprett gode samarbeidslinjer med mottaket, dere er ikke konkurrenter.
♦ Samarbeid med frivillige organisasjoner.
♦ Sørg for tilgang til tolker.
♦ Sørg for integrering så tidlig som mulig.
♦ Gi god og grundig informasjon til både flyktninger og egne innbyggere.

av dem vet når de får flytte til en kommune eller om de havner der familien bor.

ALLE FOTO: BRITT GLOSVIK

Ludmila Ushjikova (75) ønsker å flytte til sin datter i Kristiansand, men inntil videre bor hun på akuttmottaket i Porsgrunn.

To russisktalende leger i Porsgrunn bruker nå to dager i uka på å sjekke helsa til de ukrainske flyktingene. Her informerer lege Svitlana Shkabura om lungeundersøkelse og blodprøver.

Presset på det psykiske helsetilbudet for barn og unge øker, og Ukom mener situasjonen truer pasientsikkerheten.

ILLUSTRASJONSFOTO: MAGNUS KNUTSEN BJØRKE

Økende press på psykisk helsetilbud til barn og unge

Flere barn og unge har fått et økt behov for psykisk helsehjelp, og presset på tjenestene kan **UTFORDRE PASIENTSIKKERHETEN**, ifølge Ukom-rapport.

Rapporten følger opp fjorårets situasjonsbeskrivelse og viser at utfordringene i tjenestetilbudet truer pasientsikkerheten.

- Selv om pandemien er over for denne gang, vil ettervirkningene for barn og unge merkes i lang tid, sier direktør Pål Iden i Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten (Ukom).

Rapporten legger særlig vekt på tre utfordringer knyttet til barn og unge: Etterslepet etter pandemien som skaper økt ventetid, gapet mellom helsetilbudet i kommunene og tilbudet i spesialisthelsetjenesten, og økende prioriteringsutfordringer i de kommunale tjenestene.

Rapporten peker på flere risikofaktorer, blant annet økt press på utskriving av pasienter, mindre tid til hver pasient, lengre ventetid på behandling, manglende tilgang på kompetanse, mindre fleksibilitet og mindre ressurser til ettervern, oppfølging og foreldreveiledning.

- Det er viktig at ledere i helse og omsorgstjenesten er oppmerksomme på disse risikofaktorene slik at pasientsikkerheten

til barn og unge blir ivaretatt. På tvers av nivåene har vi et ansvar for at rammene er på plass, så neste generasjon får den helsehjelpen som nå trengs, sier Iden.

Flere henvises - og avvises

Også i fjor vår gjennomførte Ukom en kartlegging av situasjonen i tjenester rettet mot barn og unge med behov for psykisk helsehjelp. Den fortalte om økt tilstrømming av pasienter, særlig innenfor tilstander som alvorlige spiseforstyrrelser og selvmordsproblematikk i de yngre aldersgruppene.

Hvor lang eller bratt bølgen kom til å bli, var da usikkert. Den nye rapporten viser at antall henvisninger til barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) økte enda kraftigere i det andre pandemiåret. Totalt mottok helseforetakene 33.634 nye henvisninger til BUP i 2021. Det er en økning på 20 prosent fra 2020 og kom på toppen av en økning på 7 prosent året før.

Tallene viser også at 8.388 henvisninger til barne- og ungdomspsykiatrien ble avvist. Dette er en økning på 18 prosent fra året før og tilsvarer en firedel av

alle nye henvisninger.

Flere slitne foreldre

Det er store forskjeller mellom helseforetakene. Størst økning i antall nye henvisninger hadde helseforetak i Akershus, Oslo, Trøndelag og Bergen. Antall henvisninger som ble avvist, økte derimot mest i Helse Førde og Helgelandssykehuset, viser tallene Ukom har innhentet fra Norsk pasientregister.

Ukom har i februar i år gjennomført møter med regionale og lokale helseforetak, kommuner samt pasient-, bruker- og pårørendeorganisasjoner.

Ifølge Ukom forteller alle - uansett tjenestenivå - om flere henvisninger, at alvorligheten er høyere og at problemene oppstår ved yngre alder enn før. Forekomsten av spiseforstyrrelser er økende, og det er stor pågang på tjenestene og økende ventetider.

Tjenestene har fått tilført mer penger, men sliter med å rekruttere og beholde kvalifisert personell. Det samme meldte de om i fjor.

I tillegg melder de nå - etter to år med pandemi - om at flere for-

eldre kontakter helsestasjonen og forteller om psykiske plager. De forteller om flere slitne pårørende, mer ensomhet og utenforskap, økt skolevegring, flere henvisninger med mistanke om ADHD, og mer rus, selvskading og konflikter i hjemmet.

Avhjelp eller forebygging

Ukom har et klart inntrykk av at både spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten gjør sitt ytterste for å møte behovene.

Samtidig slår de fast at pågangen har vært større enn kapasiteten over tid, både i spesialist- og kommunehelsetjenesten. Også lavterskeltilbudene til frivillige organisasjoner har nå ventelister, noe de ikke skal ha.

Manglende kapasitet i helseforetakene fører til at kommunene må håndtere mer komplekse problemstillinger enn de er rigget for. Samtidig opplever de at de må velge mellom å gi lovpålagte tjenester til barn og unge med lettere til moderate psykiske helsebelastninger, og å arbeide forebyggende.

Anbefaler å måle effekten

Den statlige undersøkelseskom-

misjonen ser likevel lys i mørket. Den mener pandemien har vist at det finnes vilje og evne til omstilling, og tror krisen kan lede til nytenking. Selv anbefaler den at helsetjenesten i større grad måler effekten av tiltak.

- Hvorvidt barn og unge som mottar behandling faktisk blir bedre og kommer seg videre i livet, er viktig å følge med på, i tillegg til venteliste- og aktivitets-tall, påpekes det.

Samtidig advarer Ukom mot å tro at tilstrømmingen av barn og unge til psykiske helsetjenester vil avta så snart pandemien er over. Mange vil ha behov for tjenester over lang tid. Det må settes inn ressurser til å gi dem forutsigbare rammer, fastslås det.

Ukom stiller også spørsmål ved om det er mulig å innføre et mer helhetlig helsetilbud, uten dagens sterke skille mellom spesialist- og kommunehelsetjeneste.

NTB

MARTE DANBOLT

marte@kommunal-rapport.no

Dro inn 15,5 mrd. i eiendomsskatt

Rundt **HALVPARTEN AV SKATTEKRONENE** kommer fra skatt på bolig og fritidseiendom.

I 2021 fikk kommunene samlet inn 15,47 milliarder kroner i eiendomsskatt, viser de foreløpige Kostra-tallene per 15. mars. Det var en økning på 657 millioner kroner fra året før.

Kommunen som tok inn mest i eiendomsskatt, er Oslo. I 2021 fikk hovedstaden inn 1,67 milliarder kroner i eiendomsskatt. Deretter følger Bergen og Trondheim, med henholdsvis 1 milliard og 777 millioner kroner.

Ni av ti har eiendomsskatt

316 kommuner oppgir til SSB at de hadde en eller annen form for eiendomsskatt i 2021. De utgjør nesten ni av ti kommuner. Tre kommuner begynte å kreve inn eiendomsskatt i 2021: Ullensaker, Holmestrand og Sula. For 2022 utvides listen over kommuner med eiendomsskatt med ytterligere én: Frogn.

Flere andre kommuner har vedtatt eiendomsskatt. Kommunestyret i Bardu vedtok å innføre eiendomsskatt under budsjettmøtet i desember. Det samme gjorde kommunestyret i Indre Fosen.

Blant kommunene med eiendomsskatt hadde 46 kommuner kun eiendomsskatt på kraftanlegg, vindkraftverk og petroleumsanlegg. Ytterligere 21 kommuner hadde også skatt på næringsseiendom i tillegg til kraftanlegg, vindkraftverk og petroleumsanlegg.

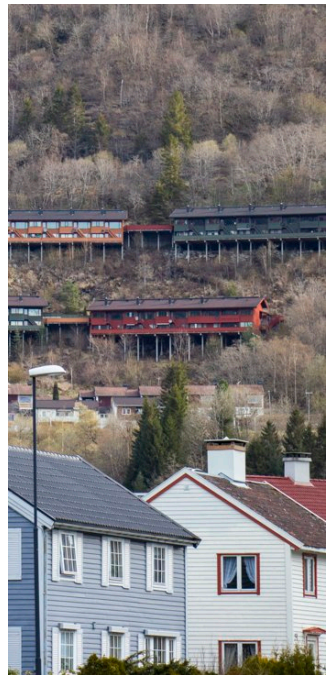
33 kommuner hadde ingen form for eiendomsskatt i 2021, mens åtte kommuner ikke har svart innen fristen.

Fersk taksering

Eiendomsskatteloven sier at skatten skal ligge mellom 1 og 7 promille av eiendomsskattegrunnlaget. For boliger og fritidsboliger kan satsen ikke overstige 4 promille av eiendomsskattegrunnlaget. Kommunene kan enten bruke Skatteetatens beregnede markedsverdi, eller benytte takstmann.

186 kommuner valgte å bruke høyeste sats på 7 promille, viser de foreløpige Kostra-tallene. Det tilsvarer 52,2 prosent av kommunene.

Ifølge Kostra-tallene er det mange kommuner som har retak-

Høyanger kommune i Vestland fylke fikk inn 44,3 millioner kroner i eiendomsskatt i 2021. 2,5 millioner av disse kom fra skatt på bolig og fritidseiendom.

FOTO: BRITT GLOSVIK

sert eiendom de siste årene. 165 kommuner har et takseringsgrunnlag som er mindre enn 5 år gammelt. 2020 var et toppår for retaksering. Mange nye kommuner trengte nytt takseringsgrunnlag i forbindelse med kommunereformen det året.

Rakk ikke fristen

Politikerne i Gamvik ønsket å innføre eiendomsskatt allerede fra 2020, men rakk ikke å takserer i tide. Dermed kunne ikke kommunen lovlig innføre eiendomsskatt.

For kommuner som skriver ut eiendomsskatt, skal skatten normalt være utskrevet før 1. mars. Har kommunen ikke hatt noen form for eiendomsskatt tidligere, er fristen for utskriving før 1. juni i selve innføringsåret. Når kommunen ikke har skrevet ut eiendomsskatt i et helt år eller lenger, så må kommunen starte på nytt med blanke ark.

HANNE WIEN

hanne@kommunal-rapport.no

DYRKA MARK

Ber kommuner styrke jordvernet

Kommuner og fylkeskommuner blir bedt om å ta bedre vare på matjord i arealplanleggingen.

Det går fram av et brev landbruks- og matminister Sandra Borch og kommunal- og distriktsminister Bjørn Arild Gram har til alle landets kommuner og fylkeskommuner.

Kommunene må følge opp den nasjonale jordvernstrategien, heter det i brevet. Stortinget vedtok i 2021 et nasjonalt jordvernsmål på maksimalt 3.000 dekar omdisponert dyrka jord per år. Bare til samferdselsformål er det de siste årene omdisponert nesten 1.700 dekar dyrka

jord årlig

- Det innebærer at kommunene må føre en streng jordvernpolitikk i sin arealforvaltning. Det er derfor viktig at kommunene går grundig gjennom sine planer og vurderer å ta ut noen av byggeområdene på dyrka mark, sier Borch i en pressemelding.

Fra i år kan kommuner søke om midler til å lage en kommunal jordvernstrategi.

- I den situasjonen verden står i nå, er det viktig å legge til rette for å produsere så mye mat som mulig i Norge, sier Borch.

Rådmand Gundar Jakobsen i Bø kommune rakk ikke å levere regnskapstall til SSB innen fristen. Han forklarer det med omlegging av kommunens regnskapssystem.

FOTO: MAGNUS KNUTSEN BJØRKE

12 kommuner leverte ikke regnskapstall

Over 96 prosent av kommunene har levert inn regnskapstall til **KOSTRA**. En av kommunene som glimrer med sitt fravær er «skatteparadis»-kommunen Bø i Nordland.

- Vi har altfor gode tall til at vi kan offentliggjøre de, spøker rådmand Gundar Jakobsen i Bø i Nordland.

Har byttet regnskapssystem

Bø valgte fra 1. januar 2021 å kutte den lokale formuesskatten fra 0,7 til 0,2 prosent. Som følge av skattekuttet tiltrakk Bø seg flere pengesterke investorer. Skattekuttet førte til en stor debatt.

Da Kostra-tallene ble publisert 15. mars, var regnskapstallene for Bø ikke mulig å finne i tabellene. Kommuneloven slår fast at årsregnskapene skal avlegges senest 22. februar. Samme dag utløper fristen for å sende inn regnskapstall til SSB.

Bø rapporterte ikke til SSB innen fristen i fjor heller.

- Vi har byttet regnskapssystem, og det har vist seg å være mer arbeidskrevende enn først antatt. Dette første til at vi rett og slett ikke rakk fristen for å rapportere inn våre regnskapstall. Vi satser på å få rapportert inn alt innen fristen for de endelige tallene i juni, sier Jakobsen.

Han kan røpe at driftsresultatet i nordlandskommunen ser ut til å bli et plusstall, men han peker på at dette blant annet er et resultat av salg av eiendeler i et kraftlag.

- Vi ser ut til å få gode resultater, og selv uten salget av andelen i kraftlaget ville ha registrert et plusstall, sier Jakobsen.

I Træna har man ikke vært i

stand til å rapportere inn sine regnskapstall til SSB innen fristen de siste årene. Rådmand Torild Fogelberg Hansen sier at økonomiavdelingen i kommunen over flere år har hatt stor mangel på ansatte. Hun peker på at dette er årsaken til at kommunen ikke har rukket å rapportere inn sine regnskapstall.

- Da jeg startet i stillingen hadde vi ikke levert inn regnskap for de to siste årene. Det har vært et stort arbeid å rydde opp i dette etterslepet, men vi begynner nå å få bedre kontroll. Vi ansatte faktisk en ny medarbeider i økonomiavdelingen i dag, så nå er vi på rett vei, sier Hansen til Kommunal Rapport.

Hun håper å kunne få sendt over regnskapstallene i løpet av måneden.

SSB er fornøyd

I fjor var det 19 kommuner som ikke hadde rapportert inn sine regnskapstall til SSB innen fristen. I år er antallet redusert til 12.

Med det har 96,4 prosent av kommunene sendt inn tall i tide. Det er SSB godt fornøyd med.

- Det er gode leveranser fra kommunene i år. Det er bare 12 kommuner som ikke har levert, og det opplever vi som en veldig positiv leveranse, sier seniorrådgiver Anne Brit Thorud i SSB til Kommunal Rapport.

I Kostra-forskriften pålegges kommuner å rapportere regnskapet på nytt hvis det er nødvendig for å rette opp vesentlige

feil. Etter at de foreløpige Kostra-tallene blir publisert 15. mars, har kommunene frist til midten av april for kontroll og revidering av innsendte data.

Forsinket med regnskapet

En av kommunene som ikke har levert inn regnskapstall, er tidligere Kommunebarometer-vinner Dovre. Kommunal Rapport får opplyst av kommunen at rapporteringen har blitt forsinket grunnet en langtidssykmelding, og at målet er å få rapportert inn alle regnskapstall innen 15. april.

Kommunene Gildeskål, Kviteseid, Tysnes, Dyrøy, Gamvik, Træna, Vega, Sande, Bjerkreim og Tana har ikke klart å levere regnskapstall innen fristen. Verken Bø, Vega, Træna, Gamvik eller Tana klarte å levere innen fristen i fjor heller.

I Tana har kommunedirektør Inger Eline Fjellgren startet en større omorganisering etter at det ble klart at kommunen har blitt utsatt for bedrageri. En revisjonsrapport avdekket betydelige avvik i internkontrollen og frykttkultur i organisasjonen.

- Vi har manglende kapasitet i økonomiavdelingen på grunn av fravær. Dette har ført til at vi er forsinket med regnskapet og ikke har rukket fristen til å rapportere til SSB. Vi regner med å rekke fristen for de endelige tallene, sier Fjellgren.

THOMAS FRIGÅRD

thomas@kommunal-rapport.no

Norges mest omfattende sjekk av Kommune-Norge

Kommunebarometeret

Sjekk her

Skann QR-koden for mer informasjon

Kommune-
barometeret

Kommunebarometeret er en måling som publiseres av Kommunal Rapport hvert år. Her rangeres kommunene etter 151 nøkkeltall, på tvers av 12 ulike sektorer.

Kommunal Rapport

kommunal-rapport.no

Miljø

Nordland på skolebenken i Horten

Nordland fylkeskommune skal bygge ny **VIDEREGÅENDE SKOLE** i Mosjøen. Planen er at den skal være et bygg for fremtiden. Men ser fremtiden ut som i Horten?

HORTEN

- Her skal vi være lykkelige sammen, sier rektor Gisle Birkeland ved Horten videregående skole. Han ser utover den lydhøre forsamlingen på ni nordlendinger som har kommet for å søke kunnskap og inspirasjon til den nye skolen de skal bygge i Mosjøen.

Nordlendingene er bare noen av de godt over 2.000 som har vært nysgjerrige på Vestfold og Telemarks miljøfyrtårn, Horten videregående skole.

Vestfold og Telemark fylkeskommune har som mål at alle videregående skoler, tannklinikker og fylkeshus er miljøsertifiserte innen 2030.

Det er «hjerterommet» i Horten videregående rektoren sikter til når han entusiastisk snakker om utstillingsvinduet, det store, åpne rommet alle må inn i når de entrerer skolen. Her er det service-torg, kantine og møteplass for besøkende og de rundt 1.200 elevene og 200 lærerne ved skolen.

Lang skryteliste

De ni vise menn fra Nordland fylkeskommune blir små under det som blir omtalt som «Verdens største spiraltrapp i tre». Trappen snor seg 13 meter til værs og er hovedåren mellom etasjene. Undervisningsrommene oppover i etasjene er i stor grad delt av med vinduer inn mot hjerterommet.

- Å kutte utslipp i prosjektet handlet i stor grad om å redusere bruken av betong. Å satse på tre var viktig for oss, sier rådgiver for eiendom Torbjørn Lunde i Vestfold og Telemark fylkeskommune.

Trappa er av nordamerikansk eik som er tørket i Litauen og bygd i Norge.

- Miljøregnskapet på trappa har vi ikke regnet på, innrømmer

- Dette er det kuleste prosjektet jeg har vært borti, sier rådgiver for eiendom i Vestfold og Telemark, Torbjørn Lunde, om byggeprosessen til Horten videregående skole.

Lunde.

Men ellers er skrytelista lang: Fossilfri byggeplass, vannbåren varme og håndtering av overvann med avløp mot sjøen. Ingen parkeringsplasser for annet enn elbiler, sykkelhotell for lading av elsykler. Tak dekt av 3.500 m² solcelleanlegg der overskuddet av energi overføres til strømnettet.

Bygget har redusert klimagassutslippene med over 43 prosent sammenlignet med et referansebygg. Dette er i tråd med fylkeskommunes grønne strategi.

Horten videregående skole er på rundt 18.000 m² Den ble i 2017 øremerket som et nasjonalt pionerprosjekt innen klima, energi og miljø. Skolen sto ferdig til skolestart 2019 og har fått flere utmerkelser.

- Vi er per definisjon breeam-sertifisert to ganger, sier Lunde.

Breeam er et internasjonalt miljøsertifiseringsverktøy for bygg. Et Breeam-Nor-sertifikat utstedes i fem nivåer; Pass, Good, Very Good, Excellent og Outstanding. Sertifiseringen er basert på dokumentert miljøprestasjon i ni kategorier - ledelse, helse- og innemiljø, energi,

transport, vann, materialer, avfall, arealbruk, økologi og forurensing.

Horten videregående skole har selskap av 10 andre bygg i Norge i klassen Outstanding.

Ønsker å bli Very good

Den nye skolen i Mosjøen i Nordland blir på rundt 15.000 m² og skal bygges for rundt 750 elever. Fylkeskommunen ønsker å bygge en skole som blir sertifisert som Very Good.

- Hvorfor ikke satse høyere?

Det handler om pris, ifølge mennene fra Nordland.

Rammen for prosjektet i Nordland var først på 1,15 mrd. kroner. Den ble i fjor høst redusert til 950 millioner kroner, noe som gir ett års utsettelse fordi planene må nedskaleres og endres, ifølge rektor Lars Henrik Kristiansen.

- Akkurat nå spekulerer vi på om vi skal ha varmepumpe eller fjernvarme, sier prosjektleder Tom Grønnslett fra fylkeskommunen.

Han lar seg imponere over de tekniske løsningene i Horten, men han og flere undrer på vinkelen på solcelleanlegget på

taket.

- Vi må nok ha en annen vinkel når sola er lavere i Mosjøen, mumler Grønnslett.

- Men dette ser veldig bra ut. Nå vil vi melde inn muligheter med ulike prisnivå.

I ventilasjonsrommet står rektor Kristiansen litt i utkanten og lytter til de tekniske løsningene. Han er ikke helt på hjemmebane.

- De har fått mye skolebygg for pengene her, sier han.

- Jeg har veldig sansen for fellesrommene. Disse er vel så viktige som klasserommene når det gjelder hva elevene lærer.

Undervisning i bibliotek

Kristiansen er også begeistret for hvordan brukerne er dratt inn i planleggingen av skolen.

- Jeg kunne tenke meg en mer aktiv rolle slik de har gjort her, sier han.

- Brukergrupper er utrolig viktig i prosjektet, sier rektor Birkeland.

Dette bekrefter bibliotekar Oxana Qvam.

Skolebiblioteket har lesesal, integrerte sitteplasser i hyllene, flyttbare møbler og delbare rom.

- Vi var involvert i planleggingen og er veldig fornøyd med resultatet. Vårt mål er å være implementert i undervisningen så mye som mulig, sier bibliotekaren.

Dueskitt i hjerterommet

Men er det bare fryd og gammen i fyrtårnet etter snart tre års drift?

Skolen lagde en app der ansatte har kunnet rapportere med tekst og bilder hva de mener ikke fungerer. Ikke alt har blitt rettet på, ikke alt vil bli rettet.

- Elevene savner lademuligheter for pc-er i hjerterommet, sier rektor.

- Man må venne seg til tromming på overlystaket ved kraftig regnvær, sier Lunde, og legger til: Og det hender duer flyr inn når vi lufter.

Det er også en del slitasje i trappa fordi det ikke er varmekabler ved inngangene.

- Jeg ville tenkt mer på i dag at vi trenger mer robuste møbler, sier rektor.

Lunde mener også at de ville valgt et annet takbelegg under solcellene.

- Det er en risiko hvis det går hull på takteking og 3.000 m² solceller må flyttes på.

- Hvilke råd vil Vestfold og Telemark gi til kommuner og fylkeskommuner som vil bygge miljøbygg?

- Planlegging og gode bestillinger er det viktigste, sier Lunde.

Han roser også politikerne som ville ha en spydspiss.

- Det var en tøff politikerbeslutning. De ville ha det beste.

- En fin lagerbygning

I hjerterommet sitter Elias Heitmann og Samuel Jahre og leser til matteeksamen. De mener bygget er litt kjedelig.

- Det ser ut som en litt fin lagerbygning, men det er deilig at det er åpent og nytt.

Men de savner gratis parkeringsplasser for elever som kommer langveisfra.

Guttene sitter ofte og jobber her fordi de liker å ha masse folk rundt seg. På veggen bak dem henger en gigantisk storskjerm som blant annet forteller at det ikke er lov å flytte på bordene og lage langbord.

- Det er litt kipt. Det er mer inkluderende med langbord, sier Heitmann.

Denne gjengen fra Nordland er bare få av de godt over 2.000 besøkende som har sett og lært om hvordan Horten videregående skole fungerer.

ALLE FOTO: BRITT GLOSVIK

Verdens høyeste vindeltrapp i tre er både langreist og høy, hele 13 meter.

Rektor Lars Henrik Kristiansen på Mosjøen videregående skole er ikke helt på hjemmebane når han blir vist de tekniske innretningene i Horten, men han har veldig sans for fellesarealene på Horten videregående.

- Skolen bruker mindre energi enn beregnet - og solcellene på taket produserer mindre energi enn beregnet, sier rådgiver for eiendom i Vestfold og Telemark, Torbjørn Lunde.

Horten videregående skole har fått høyeste utmerkelsen i miljøsertifiseringssystemet for bygg.

Rektor Gisle Birkeland jobbet fulltid med prosjektet i ett år under planlegging og bygging av Horten videregående skole.

Økonomi

Vil ha slutt på kjempeerstatning etter anbudsfeil

Kommunene risikerer å måtte punge ut **MILLIONBELØP** til selskap som taper anbud på uriktig grunnlag. Det synes kommuneadvokat Bjørn Stokvold er urimelig.

- Et offentlig anbud blir ikke bare sett som en mulighet til å få en jobb, men også som en mulighet til å saksøke det offentlige for å få erstatning. Kommunene tør nesten ikke gå ut i markedet lenger, av frykt for å måtte betale erstatning, sier Bjørn Stokvold.

Han presiserer at han uttaler seg i kraft av sitt samfunnsengasjement, og ikke på vegne av Nittedal kommune, der han er kommuneadvokat.

Positiv kontraktsinteresse

I januar ble Bodø kommune dømt til å betale Braathe Gruppen AS 90 millioner kroner. Ikke for utførte varer og tjenester, men for den fortjenesten selskapet ville ha fått, dersom kommunen hadde fulgt anskaffelsesreglene i en anbudskonkurranse om levering av IKT-utstyr. Da ville selskapet fått kontrakten. Saken er anket til lagmannsretten.

I 2017 ble Bane NOR dømt til å betale Skanska 273 millioner kroner i erstatning, fordi Skanska tapte kontrakten på grunn av feil i anbudsprosessen.

- En kommune har mange oppgaver som krever store ressurser, som skole og helse. Vi får de midlene Stortinget har besluttet er korrekt, for å løse disse oppgavene. Hvis vi plutselig må ut med 20 millioner kroner på grunn av en innkjøpsfeil, går det ut over de oppgavene vi har. Det går rett på driftsbudsjettet, sier Stokvold, som mener dette ikke gir en effektiv bruk av samfunnets ressurser.

Tør ikke skrive under

En av dem som nå står midt i en slik sak, er Volda kommune. Etter anbudskonkurranse tildelte Volda kontrakten om bygging av ny svømmehall til Christie & Opsahl AS i november. Leverandøren som ikke fikk kontrakten, klagde saken inn til Klagenemnda for offentlige anskaffelser (Kofa) i februar.

Nå har kommunestyret utsatt signeringen av kontrakten til Kofa har sagt sitt. Politikerne er redde for å bli idømt erstatning til selskapet som tapte konkurransen.

- Ting skal gå rett for seg. Det må være et prinsipp. Men jeg

Slik ser vinnerutkastet til ny svømmehall i Volda ut, med konkurransebasert basseng og vannsklie. SKISSE: CHRISTIE & OPSAHL AS

ERSTATNINGSREGLER

Anskaffelseslovens § 10 sier at «Leverandøren har krav på erstatning for tap han har lidt som følge av brudd på loven eller forskrift gitt i medhold av loven.» Jussen bruker to sentrale begrep:

◆ **Negativ kontraktsinteresse:** Leverandøren kan få erstattet de tap hen har hatt ved å utarbeide tilbudet.

◆ **Positiv kontraktsinteresse:** Leverandøren kan få erstattet de inntektene hen ville ha fått, dersom selskapet vant konkurransen.

De siste årene er flere kommuner dømt til å betale erstatning for

synes disse erstatningssummene gjør det vanskelig å få gjort noe som helst. Hvis Volda kommune skulle betale 25 millioner kroner til et selskap som ikke fikk kontrakten, så er det veldig mye innbyggere trenger, som ikke blir noe av, sier Volda-ordfører Sølvi Dimmen (Sp).

Hun peker på at politikerne i byggenemnda og formannskapet er vanlige innbyggere, og ikke fagfolk. De fikk inn to tilbud som ifølge ordføreren framsto som relativt like. Selv med god bistand fra fagfolk synes ordføreren at saken er krevende.

- Det gjør vår situasjon så utrolig vanskelig. Vi har svart ut sel-

positiv kontraktsinteresse, deriblant:

◆ Lørenskog måtte i 2015 betale en leverandør 20 millioner kroner for innkjøpsfeil ved anskaffelse av en skole.

◆ Rakkestad måtte i 2015 betale 1,3 millioner kroner i positiv kontraktsinteresse for å ha tildelt kontrakt til en leverandør som hadde lagt ved en skatteattest eldre enn 6 måneder.

◆ Lavangen måtte i 2018 betale nærmere 700.000 kroner for å ha avlyst en konkurranse om vintervedlikehold uten tilstrekkelig saklig grunn.

skapets klage, og mener vi har handlet rett. Det er ingen opplagt feil. Vi blir redde for at det er feil, likevel, siden selskapet sier de vil kreve erstatning. Kan vi risikere det? sier Dimmen.

Ber om lovendring

I januar tok LO opp problemstillingen i et møte med næringsministeren. Siden fulgte Fagforbundet opp i et brev til ministeren, der de peker på at dagens regelverk kan føre til at kommunene både må betale vinneren av kontrakten og erstatning til dem som mener at de burde fått den. I brevet ber Fagforbundet ministeren om å vurdere lovendring.

Advokatene Kristine Rød Brun, Beatrice Dankertsen Hennings, Kristine Vigander i KS advokatene og sekretariatsleder KS Innkjøpsforum (KSI), Tanja Huse-Fagerlie, støttet kritikken i et innlegg på anbud365.no. De mente det ikke skal være risikofritt å gjøre feil, men at sanksjonene må være forholdsmessige.

For ulovlige direkte anskaffelser kan oppdragsgiver ilegges et overtredelsesgebyr med inntil 15 prosent av kontraktens verdi. Når en kommune må betale erstatning til en forbigått leverandør, finnes det derimot ingen begrensninger.

Skal behandle anke

8. mars ble det klart at Høyesterett vil behandle en anke over en dom der Samferdselsdepartementet ble dømt til å betale en entreprenør 13,5 millioner kroner i erstatning for urettmessig avvisning.

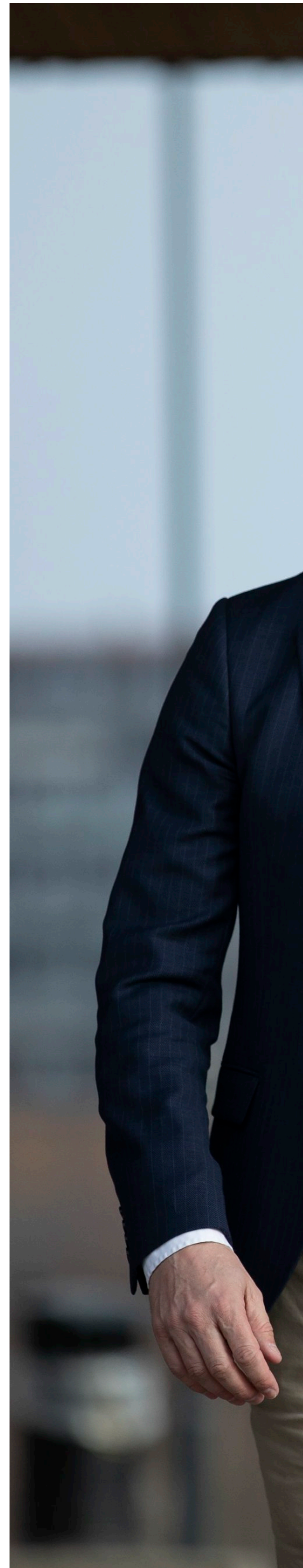
Advokat Frode Lauareid i KS advokatene sier at de er i kontakt med regjeringsadvokaten for å avklare eventuelle bidrag fra KS.

- Den feilen Gulating lagmannsrett mener at staten har gjort, kunne like gjerne skjedd i en kommune. Saken gjelder både hva som skal regnes som feil og hvordan erstatning utmåles. Når Høyesterett har sluppet saken inn, kan det gi en mulighet for at kommunesektoren gjennom KS kan være med å påvirke hvordan disse reglene skal forstås, sier Lauareid.

Kommuneadvokat Stokvold håper at Høyesterett vil komme med en avgjørelse som begrenser selskapenes mulighet til å få store summer i erstatning. Stokvold sier at selv det å måtte betale 1 million kroner i erstatning ville vært ris nok for en kommune.

- Det dette handler om, er å redusere disse enorme summene av fellesskapets midler til private foretak. Det at de skal kunne berike seg selv på andres feil i så stor grad. Jeg kan ikke se at det er noen god rettsutvikling sier Stokvold.

HANNE WIEN
hanne@kommunal-rapport.no

Kommuneadvokat Bjørn Stokvold i Nittedal løp for ikke å levere varer eller tjenester, se et begrenset faktisk tap, sier han, og sikrer

kommune synes ikke det er rimelig at et selskap skal få et flersifret millionbeløp om selskapet i utgangspunktet ville ha fått kontrakten. - Da oppstår det kun til utgiftene med å utarbeide tilbudet.

FOTO: TERJE LIEN

Arnhild Dordi Gjønnnes FOTO: NHO

- Nesten så jeg vil karakterisere forslaget som useriøst

Advokat Arnhild Dordi Gjønnnes i NHOs næringspolitisk avdeling håper næringsministeren legger bort forslag om å endre erstatningsreglene.

- Reglene for offentlige anskaffelser må læres og etterleves, akkurat som andre lover og regler i samfunnet. Hvis oppdragsgiver ikke forholder seg til anskaffelsesreglene, må den som er urettmessig avvist eller forbigått, få erstatning. Det skulle da bare mangle, sier Gjønnnes.

Hun sier at erstatningsretten er godt forankret i norsk rett. Prinsippet er at den skadelidde skal stilles som om skaden ikke var skjedd. For å få erstatning for positiv kontraktsinteresse, må flere vilkår være oppfylt. Det må blant annet være en sammenheng mellom oppdragsgivers feil og skaden leverandøren er påført.

- Det er veldig få slike saker i norsk rett. Det å gå rettens vei tar lang tid, koster mye og har uvisst utfall. Det er bare de store sakene som går til domstolene. Derfor blir erstatningssummene for positiv kontraktsinteresse veldig store. Det er ingen leverandør som ønsker å havne der. De ønsker å få kontrakten, sier Gjønnnes.

- Er det etisk rett at en leverandør skal få betalt for å levere varer eller tjenester de faktisk ikke leverer?

- Nå er du over i etikken. Er det etisk forsvarlig å avvise en leverandør som ikke skulle vært avvist, eller blir urettmessig forbigått? Jeg vil snu på det, og ikke legge skylden på leverandøren som ikke får kontrakten. Det blir helt feil, sier Gjønnnes.

NHO-advokaten synes ikke det vil være rett å sette noen begrensning på hvor stor erstatningssum leverandøren kan få. Hun peker på at det er dommeren som avgjør erstatningsbeløpet, med utgangspunkt i leverandørens dokumenterte kostnader.

- Hvorfor har vi reglene for offentlige anskaffelser? Jo, for at det offentlige skal få mest mulig igjen for pengene. Det gjør det offentlige ikke ved å tildele kontrakter til dem som ikke skulle fått dem, sier Gjønnnes.

HANNE WIEN

hanne@kommunal-rapport.no

Å bestemme mest mulig i egen kommune er viktig for lokalpolitikere. Her fra Lillestrøm kommune. FOTO: JOAKIM ENGER

Kommunalt handlingsrom betyr mest for gjenvalg

Kommunalt handlingsrom er det som **BETYR MEST** for lokalpolitikere til å stille til gjenvalg, viser en ny rapport.

Hatytringer, trusler og plagsomme henvendelser har mindre betydning, viser en ny rapport om lokalpolitikernes arbeidsvilkår.

Rapporten er laget av Kommunal- og distriktsdepartementet i samarbeid med Telemarksforskning og Senter for ekstremismeforskning.

- Jeg ønsker at lokalpolitikernes skal få bedre muligheter til å ta initiativ som er viktig for deres lokalsamfunn. Slik får vi også best utnyttet all den nytten og kreativitet som finnes rundt omkring i hele landet, sier kommunal- og distriktsminister Bjørn Arild Gram (Sp) til NTB.

Motiverte folkevalgte

Undersøkelsen viser at 40 prosent opplever at statlig detaljregulering binder opp økonomiske ressurser på en måte som ikke nødvendigvis er i tråd med ønsker og prioriteringer lokalt. Samtidig sier mange at kommunene selv ikke utnytter og evner å synliggjøre handlingsrommet godt nok.

Rapporten viser også at lokale folkevalgte virker motiverte og engasjerte i rollen sin som folkevalgt. 75 prosent av kommunestyrerepresentantene sier at de hadde høy eller svært høy motivasjon for å være med i kommunestyret ved siste lokalvalg.

Forskerne har i sin gjennomgang av svarene kommet fram til en liste med gode råd for rekruttering og økt politisk motivasjon. Den ser slik ut:

1. Frikjøp til flere. I kommuner med lite frikjøp kan det vurderes mer frikjøp for gruppeledere og/eller opposisjonsleder. Det kan også hjelpe fritidspolitikere at gruppelederne setter seg inn i saker og fordeler arbeidet.

2. Heving av minimumsnivået for frikjøp i store kommuner. Frikjøpet bør heves, og partistørrrelse tillegges noe mindre vekt.

3. Flere møter på dagtid. Flere møter på dagtid kan lette deltakelsen for represen-

tanter som har familie med små barn.

4. Mindre statlig detaljstyring. Statlig detaljstyring bør begrenses. Økte statlige krav til kommunene gir også økte forventninger fra innbyggerne, det lokalpolitiske handlingsrommet blir mindre, presset på lokalpolitikere øker, og motivasjonen for deltakelse synker.

5. Innføring av nærdemokratiske tiltak. For å revitalisere lokaldemokratiet og skape bredere engasjement og deltakelse, kan nærdemokratiske tiltak være aktuelle.

6. Forenkling og tydeliggjøring av politiske saksutredninger. Mange klager over lange og tunge saksutredninger som det er vanskelig å sette seg inn i. Et tiltak kan være å jobbe med klarspråk.

7. Tiltak for å skape godt samarbeidsklima. Det er viktig at det settes klare standarder for møtegjennomføring, debatt- og samarbeidskultur i starten av hver kommunestyreperiode for å unngå at det får festet seg en destruktiv politisk møtekultur. Møteledelsen må opptre med romslighet, ryddighet og respekt for alle møtedeltakere, men den må også være i stand til å slå ned på ufin atferd. Også gruppeledere bør ta et ansvar for at det er «disiplin i egne rekker».

8. Etablering av klare rutiner for forebygging og håndtering av hatytringer og trusler.

Ha planer og tydelige rutiner for håndtering av hatytringer og trusler, både innen partiorganisasjonen og kommunen som helhet, og sørge for at disse planene og rutinene er kjent for politikere. Få på plass gode samarbeidsrutiner og regelmessige møter med politiet og lokale medier.

9. Forbedring og målretting av folkevalgtopplæringen. Unge representanter skiller seg ut som gjennomgående mindre fornøyd med folkevalgtopplæringen enn eldre politikerkolleger. Det tyder på at det er behov for både ekstra innsats for opplæring av unge som kommer inn i politikken

TONE HOLMQUIST

tone@kommunal-rapport.no

Kommuneportrettet

Det finnes klare lyspunkter i Nesna

Selv om Nesna i fjor havnet på Robek, er ikke alt svart. Særlig i **HELSESEKTOREN** gjør kommunen kraftige framskritt i Kommunebarometeret.

Nesna

Nesna ligger i Nordland fylke

INNBYGGERE: 1.762 (1. kvartal 2021)

ORDFØRER: Hanne David- sen (Ap)

RÅDMANN: Lill Stabell

ROBEK: En gang på lista

Kommuneportrettet er en analyse av tilstanden og framtidsutsiktene i kommuner, basert på offentlig tilgjengelig statistikk. Mye av tallgrunnlaget henter vi fra Kommunebarometeret.

Nesna har forbedret seg i flere sektorer i Kommunebarometeret det siste året. Men, kommunen sliter i skole og pleie og omsorg.

FOTO: NESNA KOMMUNE

TJENESTER

PLASSERING I KOMMUNEBAROMETERET

KOMMUNE BAROMETERET: Nesna har stort sett blitt rangert på nederste fjerdedel i Kommunebarometeret. I fjor klatret kommunen fra 380. plass til 296. plass.

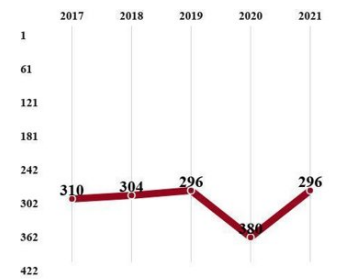
PLEIE OG OMSORG: Dette har vært den store akilleshælen til Nesna de siste ti årene, og kommunen har stort sett landet blant landets aller svakeste i denne sektoren i Kommunebarometeret. Det var ingen store endringer på rangeringen i denne sektoren i fjor, men enkelte av nøkkeltallene viste forbedring. Beboerne på sykehjem fikk i fjor mer tid med både lege og fysioterapeut, og det gjennom-

snittlige antall timer med hjemmehjelp i uka ble høyere.

SKOLE: Også i denne sektoren har Nesna stort sett landet på nedre halvdel i Kommunebarometeret. I fjor landet Nordland-kommunen på 316. plass i skolesektoren, og dette er marginalt bedre enn året før. Grunnskolepoengene til avgangselevne har blitt noe svekket det siste året, og det samme har gjennomføringsgraden til elevene i videregående skole. Trivselen til elevene har imidlertid økt i både 7. og 10. trinn, og andelen som har fått leksehjelp i 5. -7. trinn har økt.

HELSE: I denne sektoren har Nesna levert noe variable resultater i Kommunebarometeret de siste årene, men i fjor klatret Nesna fra 235. plass til 6. plass. Andelen legeårsverk har økt, det samme har årsverk av psykiatriske sykepleiere, og vaksinasjonsdekningen har økt både for 2-åringer og for 9-åringer.

ÅPENHET: Sammen med Pressens offentlighetsutvalg laget Kommunal Rapport i fjor Åpenhetsbarometeret for å teste åpenheten i norske kommuner. Nesna ble rangert på 18. plass av totalt 356 kommuner i denne undersøkelsen.

ØKONOMI

KORRIGERT NETTO DRIFTSRESULTAT

De økonomiske tallene til Nesna har forverret seg gradvis i Kommunebarometeret de siste tre årene, og i fjor landet kommunen på 232. plass i denne sektoren. I fjor høst havnet Nesna på Robek.

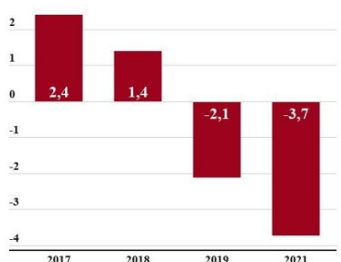
DRIFTSRESULTAT: Kommunenes driftsmargin har utviklet seg negativt de siste årene, men i fjor så det igjen bedre ut. I gjennomsnitt leverte kommunene et korrigert netto driftsresultat på 1,2 prosent i 2020. Da har Kommu-

nal Rapport korrigert for premieavvik, avsetninger til bundne fond og utbetaling fra Havbruksfondet. I fjor ble det korrigerte netto driftsresultatet til Nesna - 3,68 prosent. Det er betydelig svakere enn de fleste andre kommunene i landet.

DISPOSISJONS FOND: I fjorårets barometer var disposisjonsfondet til Nesna på 3,3 prosent. Kommunens frie kapital er vesentlig lavere enn Kommune-Norges gjennomsnitt-

lige verdi på drøyt 12 prosent. Nesna har med andre ord et svakt handlingsrom i trange tider.

FINANS: Kommunene brukte i gjennomsnitt 0,38 prosent av brutto inntekter på å dekke netto finansutgifter i fjor, før vi tar hensyn til avdrag. For Nesna var dette tallet - 1,15 prosent i 2020. Dette er vesentlig bedre enn de fleste andre kommuner i landet.

NÆRINGS LIV

KOMMUNE-NM: I NHOs kommune-NM for 2021 blir Nesna rangert på 319. plass. Kåringen har indikatorer fra næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi. I sektoren for arbeidsmarked gjør Helgeland-kommunen det best med 228. plass. Svakest gjør kommunen det i sektoren for demografi med 343. plass.

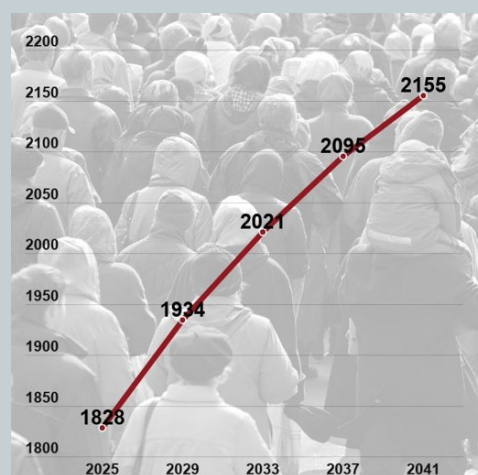
ARBEIDSLEDIGHET: Ifølge tallene fra Nav var arbeidsledigheten i Nesna 1,9 prosent ved utgangen av februar. Dette er noe lavere enn landsgjennomsnittet på 2,3 prosent.

FRAMTIDA

FOLKETALL: I starten av året hadde Nesna 1.762 innbyggere og SSB venter at befolkningen skal øke noe til 1.828 i 2025. Ifølge SSB skal innbyggertallet deretter øke jevnt til 2.155 i 2041. For de neste 20 årene tilsier prognosene at Nesna får en befolkningsvekst på 22,3 prosent. I Framtidsbarometeret for 2020 ble Nesna rangert som nummer 267 av totalt 356 kommuner. Best gjør kommunen det med 132. plass i sektoren for folketall. I sektoren for økonomi rangeres kommunen på 251. plass, og i sektoren for sysselsetting rangeres Nesna på 333. plass.

MILJØ: Nesna slapp ut 14.111 kilo klimagasser per innbygger (målt i CO₂-ekvivalenter) i fjor. Kommunens utslipp er noe høyere enn landsgjennomsnittet, men her er variasjonene store.

FORVENTET FOLKETALLSUTVIKLING

KONKLUSJON

Nesna har 296. plass i Kommunebarometeret som sitt beste resultat noen gang. Gjennomgående svake resultater i grunnskole og pleie og omsorg er kommunens største utfordring for å nå høyere på Kommunebarometeret. Resultatene i fjorårets barometer er ikke vesentlig bedre enn tidligere, men kommunen viser tydelige forbedringer i tre sektorer. I kultursektoren og økonomisektorbaronen klatrer Nesna betydelig, men den aller tydeligste forbedringen gjør Nesna i helsesektoren.

THOMAS FRIGÅRD
thomas@kommunal-rapport.no

Leder

Frivilligheten må mobiliseres

Frivillig sektor, med sine mange aktører, spiller en viktig rolle når trolig titusenvis av flyktninger nå skal finne sin plass i norske lokalsamfunn. For å lykkes, trengs det et godt samarbeid med offentlige myndigheter.

2022 er frivillighetens år. Vi vil snakke enda mer enn vanlig om betydningen av frivillig innsats. I slike sammenhenger trekkes det gjerne fram at Norge er best i verden på frivillig arbeid. Dette vil vi trenge når lokalsamfunn skal ta imot et rekordstort antall flyktninger.

Etter at koronapandemien har testet beredskap og evne til å

løse nye utfordringer på kort tid, vil denne flyktningstrømmen sette alle deler av samfunnet på det statsministeren kaller en historisk prøve.

Kommunene er igjen i første linjen når flyktningene skal bosettes. De har oppgaven med å finne plasser i barnehage og skole, skaffe boliger og sikre relevant oppfølging fra ulike tjenesteområder. Det vil de klare. Men hvis flyktninger skal finne fotfeste i et nytt land, må de oppleve at de blir mottatt og inkludert i lokalsamfunnet.

Det er her foreninger, frivilligsentraler og flyktningguider og andre aktører kan bidra. Mange av disse er i gang med å forbe-

”

Som samfunn er vi avhengig av at det mobiliseres medmenneskelighet.

rede hvordan de kan bistå flyktningene på ulikt vis. Det er derfor positivt at regjeringen ønsker å øke den økonomiske støtten til frivillig sektor.

Noen frivillige aktører har blant annet hentet flyktninger direkte fra grenseområdene. Det er en trafikk som myndighetene ikke liker. Det er forståelig. Det oppstår lett utfordringer med koordinering, logistikk og sikkerhet i forbindelse med slike kriser. Det er likevel viktig at vi anerkjenner og tar vare på det engasjementet som vises.

Som samfunn er vi avhengig av at det mobiliseres medmenneskelighet. Vi vil - i verste fall - trenge denne empatien lenge.

Ingen vet når denne brutale krigen vil ende. I tillegg skal vi ikke glemme at norske kommuner også skal bosette og integrere tusenvis av flyktninger fra andre land.

En rekke kommuner og fylkeskommuner har de siste årene utarbeidet en egen politikk overfor frivillig sektor. Formålet er å sikre et godt samarbeid, forutsigbarhet og legge til rette for at ulike aktører kan drive sitt frivillige arbeid. Dette er et godt utgangspunkt for den samfunnsmobiliseringen som nå må finne sted.

Ukas kommentar

Lærdommer fra en varslings sak

Rapporten om varslings saken i Vestfold og Telemark kan tjene til **ADVARSEL**, men også lærdom for alle organisasjoner.

Agnar Kaarbø

Politisk redaktør i Kommunal Rapport
agnar@kommunal-rapport.no

Nylig brukte jeg en konflikt i Vestfold og Telemark fylkeskommune som eksempel på en varslings sak som har fått utvikle seg på en svært uheldig måte. Nå foreligger en 70 siders rapport fra advokatfirmaet Wiersholm om sakskomplekset. Den foregir å dokumentere noe av det som har foregått fra de to fylkeskommunene ble slått sammen til sluttbehandlingen av et varsel fra hovedverneombudet.

Slike rapporter er omdiskuterte. Det gjelder denne også. Granskerne ble kritisert for sine metoder allerede før rapporten ble presentert for fylkesutvalget. I rapporten framgår det også at noen av de kritiserede aktørene bestrider deler av saksframstillingen. Jurister snakker gjerne om hva som er faktum. Men faktum kan være omstridt. Det handler om å få fram sin historie om hva som angivelig skjedde.

Siste ord er ikke sagt i denne

saken heller.

Jeg mener likevel det er mulig å hente ut noen generelle erfaringer fra saken i Vestfold og Telemark. I granskingsrapporten listes det også opp flere slike *læringspunkter*, som det gjerne kalles.

Den første - og viktigste - lærdommen er å ta tak i problemer tidlig og unngå at de utvikler seg til organisatoriske svulster. Ledere skal ikke være redde for konflikter. De kan til og med være fruktbare.

Men konflikter skal håndteres slik at de ikke ødelegger mennesker, arbeidsmiljø og resultat effektivitet. Forsøk å finne ut hva slags konflikt det er snakk om og hvem som er involvert. Et arbeidsmiljøproblem må forsøkes løst før det blir til en varslings sak.

Som det poengetes i rapporten: Om nødvendig skal arbeidsmiljølovens regler for konfliktløsning, endring og oppsigelse brukes, ikke varslingsinstituttet.

Den andre lærdommen er at det må være trygt å ta opp vanskelige saker. Medarbeidere på ulike nivå skal ikke være redd for å si fra. I en fersk undersøkelse fra Fafo sier fire av ti offentlig ansatte at de risikerer å bli møtt med uvilje fra sjefen hvis de kommer med kritiske spørsmål

”

Et arbeidsmiljøproblem må forsøkes løst før det blir til en varslings sak.

om forhold på jobben.

Den tredje lærdommen er at en ledergruppe må ville hverandre vel, ha respekt for hverandre og spille med åpne kort. Det er populært å snakke om psykologisk trygghet i ledergrupper. Det betyr ikke at alle skal elske hverandre, men alle må arbeide sammen mot et felles mål.

Det er forstemmende å lese i granskingsrapporten at toppledere i en stor offentlig organisasjon ikke tar opp vanskelige tema internt, men går bak ryggen på egen leder.

Den fjerde lærdommen er at arbeidsplassen må ha et system for håndtering av varsler. Systemet må være i henhold til lovens krav. Det må være bred oppslutning om ordningen og den må være robust nok til å kunne håndtere de vanskelige sakene.

Den femte lærdommen følger av den fjerde. Tilliten til håndteringen må ikke svekkes ved at lover og regler ikke følges. Organisasjonen må ha kunnskap om arbeidsrettslige regler og arbeidsgivers styringsrett. I rapporten fra Vestfold og Telemark trekkes det fram manglende kunnskap om og respekt for journalføringsplikt, offentlighetsloven og arkivloven. Det er ytterst alvorlig. Dette må være på plass i et poli-

tisk styrt organ som skal forvalte fellesskapets verdier, løse viktige samfunnsoppgaver og fatte vedtak.

Den sjette lærdommen å bruke tillitsvalgte og verneombud i arbeidet med å bygge en god organisasjonskultur. Tillitsvalgte og verneombud kan spille en viktig rolle i å løse vanskelige saker. De skal vite at de kan snakke med ledelsen uten at saker eskaleres. Ledelsen har alt å vinne på en god og profesjonell dialog med disse aktørene.

Den sjuende lærdommen er god internkommunikasjon når kriser inntreffer. Det er velkjent at kriser i organisasjoner kan forsterkes når ledelsen mister grepet eller blir usynlig. Da oppstår lekkasjer. Gammel misnøye om helt andre saker kan dukke opp i mediene.

Ledere må ikke være redde for å dele informasjon eller snakke om det som er vanskelig. Vestfold og Telemark kritiseres i rapporten for ikke å ha levd opp til sin egen verdi om å være transparent i det organisasjonen gjør.

Granskerne i Vestfold og Telemark snakker om tonen fra toppen. Det kan oppsummeres i en siste lærdom. Ledere må gå foran som gode eksempler.

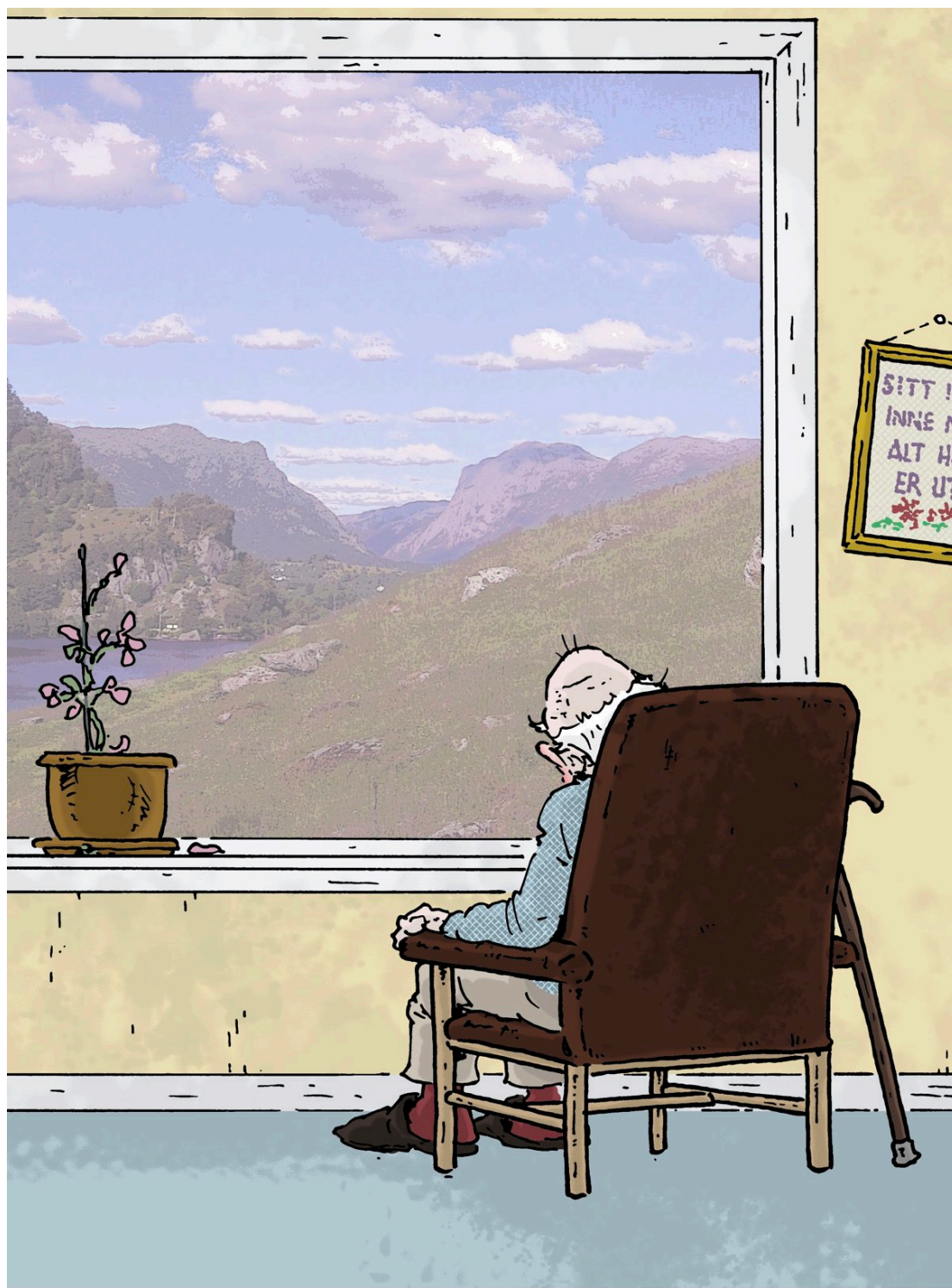

KRONIKK & DEBATT

Årets
kronikører**Marit Aakre Tennø,**
tidligere Sp-politiker
i Luster**Karin Andersen,**
tidligere SV-politiker
på Stortinget**Rebecca Skauge,**
leder for
vaksinasjonsenteret
i Sarpsborg**Olav Gunnar Ballo,**
lege og skribent**Bente Heggem
Kojan,**
professor ved Institutt
for sosialt arbeid,
NTNU**Ailin Aastvedt,**
forsker ved Tele-
marksforskning og
Phd-kandidat**Frode Fadnes
Jacobsen,**
professor ved HVL og
forskningsleder ved
Senter for omsorgs-
forskning, vest**Stig Johannessen,**
leder i
Skolelederforbundet**Sveinung Arnesen,**
forsker ved NORCE

Beboere i sykehjem vil være

At eldre personer på sykehjem foretrekker naturskjønne omgivelser og stillhet, er en stor misforståelse. Gang på gang viser det seg at de heller vil ha **LIV OG RØRE.**

Kronikk
**Frode
Fadnes
Jacobsen**

frode.fadnes.jacobsen@hvl.no

NRK publiserte 7. februar en sak knyttet til to sykehjem. I Førde uttrykte flere på sosiale medier misnøye med arbeidet med bygate like utenfor sykehjemmet, med bråk og støy fra anleggsarbeid, og mente at eldre sykehjemsbeboere fortjener ro og fred.

Beboerne som NRK intervjuet, var totalt uenige. En av de, Olai, uttrykker «dei spør meg om det er lange dagar her, men eg svarer at det er så mykje å sjå på. Når eg sit her, er det kjekt at det er noko variasjon i det eg ser på».

I NRK-reportasjen intervjuet de også beboere ved et helt nytt syke-

hjem i Svelgen i Bremanger. Halvparten av rommene har utsikt mot fjord og fjell, mens bare to av beboerne ønsket slike rom med panoramautsikt mot naturomgivelsene. De andre ville heller se ut mot baksiden, mot bilveien, barneskolen og idrettsanlegget.

Borghild, som bor der, sier «det er viktig med forandring ikring seg. For meg er det viktigaste å kunne sjå ungdomen hoppa av stad til skulen».

Dette burde kanskje ikke overraske. Riktignok finnes det en lang tradisjon både i og utenfor Norge med å legge sykehjem til rolige og naturskjønne omgivelser, slik som tuberkulosesanatorier og tidligere psykiatriske sykehus.

Mange helsearbeidere og andre med travle yrkesliv ønsker å feriere i fjellheimen eller i andre naturskjønne og fredelige omgivelser. Dette trenger ikke være tilfellet for eldre som ikke lenger har et aktivt yrkesliv, enn si eldre som opplever

sykdom og hindringer for å delta i sosiale sammenhenger. Det er på tide at vi tar dette innover oss, og vurderer beliggenheten til nye sykehjem ut ifra kunnskap om hva de faktisk ønsker.

Når man blir skrøpelig eldre, er det ikke sikkert man ønsker å bli aktivisert. Derimot indikerer både nasjonal og internasjonal forskning at tilgang til et pulserende sosialt liv er viktig for de fleste, også for de skrøpeligste. Såkalte passive aktiviteter der man kan se på livet rundt seg, er spesielt viktig for eldre med nedsatt funksjonsnivå. Det kan være barn engasjert i ballspill, eller folk som kommer og går fra et kjøpesenter. Dette gir en opplevelse av delaktighet i bygdelivet, eller i bygatas fargerike og omskiftelige liv.

Dette var også et viktig funn i et internasjonalt forskningsprosjekt som mitt forskningsmiljø lenge har vært en del av. Et typisk eksempel

møtte vi i en kanadisk småby, der sykehjemets utsikt til park med dyr og fugler fra den ene siden av dagligstuen var mindre populær enn utsikten på motsatt side, til parkeringsplassen og kjøpesenteret. Hvordan forbigående gikk kledd, hva de hadde handlet med seg og om man eventuelt kjente noen av de, ble naturlige samtaleemner beboerne imellom.

Også innad i institusjonene har vi sett det samme: De som kan bevege seg selv, trekker gjerne bort fra påkostede vinterhager og vakkert utsmykkede rom og over til heisen og trappeoppgangen eller til korridoren utenfor personalrommet. Der det skjer noe.

En måte å gi også skrøpelige eldre tilgang til meningsfulle sosiale omgivelser på, er å bygge omsorgsboliger og sykehjem i attraktive omgivelser der mange folk møtes. Det kan være ved en aktiv bådhavn med tilgrensende strand og et yrende strandliv om sommeren,

Innlegg sendes til debatt@kommunal-rapport.no. Legg ved portrettbilde.

Innleggene kan bli publisert både i ukeavisa og på kommunal-rapport.no/debatt
Lengde på innlegg er maks 700 ord

Les flere meninger
på kommunal-rapport.no/debatt

e med der det skjer

ILLUSTRASJON: SVEN TVEIT

eller nær et bytorg eller sentrum i et tettsted der folk liker å møtes eller bevege seg.

Tomtepris er selvsagt en utfordring for kommunene. Dette kan være en forklaring på noe jeg og forskerkolleger fant i et prosjekt i en norsk storby, at jo nyere et sykehjem er, jo mindre gunstig er det plassert når det gjelder nærhet til offentlige tilbud og viktige sosiale arenaer. Samlokalisering med andre offentlige og private tilbud kan være en måte å dele på omkostningene ved dyre tomter på.

Samlokalisering har lenge vært utprøvd i Danmark. Noen få norske, lovende eksempler finnes, for eksempel med en bygning midt i et småbysentrum der kjøpesenter, sykehjem, omsorgsboliger, treningssenter, bibliotek, kafeteria og utsalg av landbruksutstyr får rom i samme bygning eller i et tett nabolag.

Samlokalisering kan bidra til å realisere aldersvennlige samfunn

Det er på tide at vi vurderer beliggenheten til nye sykehjem ut ifra kunnskap om hva beboerne faktisk ønsker.

og omgivelser gjennom å bidra til tilgjengelige og meningsfulle omgivelser både for friske og mer skrøpelige eldre, og til gode møtesteder mellom generasjoner som også barn og unge vil kunne nyte godt av. Dette er ett av hovedmålene i myndighetenes satsing *Leve hele livet*.

Jeg ser et stort potensial i Norge for å gjøre byer og tettsteder mer aldersvennlige og inkluderende. Dette krever bredt samarbeid tverrfaglig, tverretattlig og på tvers av sektorer. Da må vi få til et samarbeid mellom blant andre arkitekter, ingeniører, planleggere og helse- og sosialfaglig personell, og mellom ulike etater på tvers av områder som kultur og helse.

Det finnes også gode eksempler på at offentlige virksomheter, frivillige og bedrifter kan skape et vinnvinn-samarbeid. Det viktige målet må være at også skrøpelige eldre kan være med der det skjer.

Livreddende godstransport

Hvis vi flytter godstransport fra vei til sjø, får vi færre dødsulykker i trafikken.

Siden 2016 har det i snitt gått 110 liv tapt i trafikkulykker hvert år. I tillegg kommer drøyt 620 hardt skadde, hvorav mange svært alvorlig.

Transportøkonomisk institutt (TØI) har regnet på hvilken rolle lastebiler spiller i statistikken for trafiksikkerhet. De har funnet ut at tunge kjøretøy er involvert i hver tredje dødsulykke.

Ifølge grunnprognoser fra Nasjonal transportplan (NTP) 2018-2027 vil antall tunge lastebiler øke med hele 70 prosent de neste 30 årene. Rapporten «Fra kyst til marked» viser at det blir enda verre i nord. Der forventer Norges Lastebileier-Forbund (NLF) en fordobling av trafikken på bare ti år. Det kommer til å bli rimelig trangt på norske veier. Og flere dødsulykker.

Ifølge NAF har seks av ti nordmenn ikke tillit til at vogntogene på norske veier er utstyrt for våre vinterforhold. Spesielt utenlandske vogntog er en stor utfordring for norsk trafiksikkerhet. Mens de bare står for 6 prosent av trafikken, var de ifølge TØI involvert i 17 prosent av dødsulykkene. Det er en statistikk som roper på bedre tilsyn og skjerpet kontroll. Problemet er imidlertid større, og det er den økende mengden gods som fraktes langs norske veier.

Stortinget har vedtatt at mer godstransport må flyttes fra vei til jernbane og sjø, men det blir likevel nedprioritert. Riksrevisjonen har gjentatte ganger kritisert regjeringen for dette, og i 2018 konkluderte de med at det trengs mer aktiv styring og flere effektive tiltak.

Fire statsbudsjetter senere er vi - utrolig nok - lenger bak enn der vi startet.

Dette er tiltak som regjeringen burde vurdere:

- ◆ Bedre forbindelser mellom havner og vei/jernbane.
- ◆ Flere næringsarealer nær havner for å korte ned veien fra produksjon

til sjøtransport.

◆ Veipricing som gjør at tungtransporten må betale for veislitasje og forurensning.

◆ Statlige investeringsmidler for å effektivisere logistikken i havnene.

Et skip med gods kan erstatte 400 vogntog på norske veier. Da er det ikke bare dødsulykkene som vil synke. Tungtransport står for 90 prosent av all veislitasje og 70 prosent av helseskadelige utslipp i storbyer.

I tillegg er tungtransport en vesentlig årsak til at vi ikke klarer å halvere klimagassutslippene i transportsektoren, noe som den forrige regjeringen selv innrømmet var en forutsetning for at deres klimaplan skulle være realistisk.

Mens myndighetene sitter på gjerdet, tar flere aktører saken i egne hender og flytter gods fra vei til sjø for å bli mer bærekraftige. Coop har flyttet import fra Europa over til sjøtransport, norsk laks fra Rørvik og Hitra blir sendt den andre veien med skip, og Bama oppdaget i 2017 at sjøtransport var like effektivt og mer bærekraftig enn andre transportmetoder. Når fersk laks, frukt og grønt kan fraktes med skip, er det mest egnet for sjøtransport.

Ved å følge opp gods-overføringen som allerede er vedtatt i Stortinget, kan regjeringen sikre seg lavere veikostnader og reduserte klimagassutslipp. Den grønneste godstransporten går nemlig fortsatt på blått hav.

I tillegg kan regjeringen gjøre noe med trafiksikkerheten. Flere dødsulykker som følge av økt tungtransport langs norske veier, er det nemlig vanskelig å snakke seg vekk fra.

Kjell-Olav Gammelsæter
direktør i Norske Havner

DEBATT

Bystyremøtene burde være en arena som engasjerte og inviterte folk til å delta. Slik er det ikke nå, skriver to politikere i Kristiansand bystyre.

FOTO: TOR ERIK SCHRØDER

Vi må gjøre noe med møtekulturen

Demokratisk kjedsomhet kan **SKADE REKRUTTERINGEN** til politikken og føre til at dyktige politikere faller fra. Det kan også bidra til å fremmedgjøre lokalpolitikken.

Mange er enige i at Kristiansand bystyre har demokratiske problemer, men debatten ingen reiser, er den om demokratisk kjedsomhet. Den kan potensielt gi en vel så stor krise.

Politikk er engasjerende, tøft og stort sett veldig moro. Dessverre er bystyremøtene i Kristiansand altfor ofte en kilde til det motsatte.

Lange møter med det som kan se ut som en altfor optimistisk planlagt dagsorden, har sin del av skylden. Men også vi representanter må gå i oss selv, for det fremføres tidvis mye rart fra bystyrets talerstol, som sanger og bibelvers.

Man skal selvsagt ha lov til å bruke retoriske virkemidler fra talerstolen. Men alle kan jo gå en ekstra runde med seg selv: Er det

du skal si virkelig så interessant at du trenger å bruke 3 minutter på innlegget ditt?

Vi ønsker ikke å rette fingre, verken mot partier eller enkeltpersoner. Her må vi alle ta ansvar, og det er også noe av bakgrunnen for at vi skriver dette innlegget sammen.

Vi skal ikke klage. Vi er heldige som få lov til å være med på å påvirke byen vi er glade i. Men vi vet så altfor godt at mange partier sliter med å få folk til å stille til valg. Da burde bystyremøtene være en arena som engasjerte og inviterte folk til å delta. Slik er det ikke nå.

Siste bystyremøte er et godt eksempel. Det tok to timer før vi hadde behandlet den første saken på dagsordenen.

Man skal være bra engasjert for å klare å henge med i en habilitetsdiskusjon som pågår nesten en halvtime.

Vi diskuterte også habilitet i saken om utleie av små elektriske kjøretøy i vel 20 minutter. Det er nesten uforståelig, spesielt når vi ser hvor lite tid som er til rådighet per sak. 26 saker på fem og en halv time gir knappe 15 minutter behandling per sak. Da sier det seg selv at tiden blir knapp når bystyret er taletrengt, og orienteringene varer i timevis.

Ingen av oss ble med i politikken for å lytte til lange foredrag eller disku-

tere habilitetsspørsmål.

Førstnevnte kan selvsagt være både interessant og nyttig, men ordfører Jan Oddvar Skisland (Ap) og administrasjonen bør vurdere hvorvidt vi bør ha timelange orienteringer når man ikke engang i teorien klarer å bli ferdig med sakene som er til behandling.

Er det én ting SV og Frp er enige om, så er det at vi skal bruke skattebetalerens penger med respekt. Når vi vet at et bystyremøte koster flere hundre

tusen kroner, sier det seg selv at vi virkelig bør gå i oss selv når timene trekker ut.

Når vi ikke blir ferdig med sakslisten, må det kalles inn til ekstraordinære bystyremøter. Vi vil heller bruke disse pengene på alt det vi eier i fellesskap, fremfor godtgjørelse til politikere og lønn til administrasjonens ansatte.

En siste konsekvens er at lange møter er med på å fremmedgjøre politikken for alle dem som ikke er folkevalgt. Man skal være bra engasjert for å klare å henge med i en habilitetsdiskusjon som pågår nesten en halvtime.

Konsekvensene av den demokratiske kjedsomheten er ikke bare potensielt manglende rekruttering og frafall av dyktige politikere

- det har også en stor økonomisk nedside og kan bidra til å fremmedgjøre lokalpolitikken.

Det er bare lokalpolitikkerne i Kristiansand som kan gjøre noe med dette. Det håper vi at vi kan løse sammen.

Dette innlegget ble først publisert i Fædrelandsvennen.

Robin Hansson (SV)
bystyrerepresentant i Kristiansand

Andreas R.K. Jacobsen (Frp)
bystyrerepresentant i Kristiansand

Innlegg sendes til debatt@kommunal-rapport.no. Legg ved portrettbilde.

Innleggene kan bli publisert både i ukeavisa og på kommunal-rapport.no/debatt
Lengde på innlegg er maks 700 ord

Les flere meninger
på kommunal-rapport.no/debatt

- Velkommen! Kven er du og kva kan du?

Når innvandraren går av bussen og skal busette seg i din kommune, får du hen til å kjenne seg nyttig og velkommen eller som **EI BELASTNING** du berre skal hjelpe?

Dessverre står vi brått i ein stor flyktningkrise, og i vekene og månadane framover vil norske kommunar møte mange nye innbyggjarar for første gang. Dei fleste flyktningane frå Ukraina vil ha ei kort reise frå dei kjem til Noreg til dei bankar på kommunen si dør for å bli busett.

Det er dramatisk å få livet snudd opp ned på nokre få dagar og veker. Å flykte frå ein krig er det mest dramatiske ein kan oppleve. For mange er det behov for god medisinsk oppfølging. Nettopp derfor er det ekstra viktig at vi tenker over korleis vi møter flyktningane.

Er utgangspunktet vårt berre at vi skal hjelpe, kan det vere vi sender negative signal. Ser vi dei som kjem som nokon som belastar eit allereie hardt prøva helsevesen, eit skule- og barnehagetilbod som har for få ressursar, og som treng bustad, språkopplæring og ei hand å halde i?

Alt dette kan stemme. Alt dette les vi i avisene at kommunane «riggar seg» for. Men er det lurt at det første spørsmålet er «Kva kan vi hjelpe deg med?»

Det er ikkje berre ein flyktning som kjem. Det er ein ressurs. Det er ein ny innbyggjar. Det er ein deltakar, som ikkje ønsker å bli sett på vent til vi er ferdig med å hjelpe.

Kan vi klare å møte dei som kjem med ei moglegheit til å fylle kvardagen med meining og meistring - ikkje berre å vere hjelpe-laus mottakar og omsorg? Uansett om den som kjem blir buande i tre månadar, tre år eller for resten av livet, er hen eit menneske med kompetanse, engasjement og ressursar. Måten du tek imot hen på, er avgjerande for kva kommunen og lokalsamfunnet får tilbake.

I månadane som kjem, ønsker eg å lese historier om tilflyttarane som blir sett og får lov til å bidra, skriv Marit Lofnes Mellingen. Bildet er fra Nasjonalt mottakssenter i Råde. FOTO: JAVAD PARSA / NTB

Erfaringane frå vellykka inkludering av flyktningar i Åre kommune i Sverige er nyttige her. Der ser dei flyktningane som ein ressurs og ein ny innbyggjar. Og arbeidet med å ta imot nye innbyggjarar har det same utgangspunktet uansett kva type tilflyttar dei møter. Tilflyttarane blir møtt med eit tydeleg individfokus frå dag ein: «Velkommen! Kven er du? Kva erfaringar har du? Kva kan du bidra med?» Personen

„ Det er ikkje berre ein flyktning som kjem. Det er ein ressurs. Det er ein ny innbyggjar.

blir sett. Personen blir verdsett.

Resultatet er vellykka inkludering, der dei som er nye i kommunen, kjem seg i arbeid og deltek i lokalsamfunnet.

I Åre blir du møtt av ein etableringskoordinator som har som hovudoppgåve å kople den nye innbyggjaren med rett arbeidsgivar. Eit av dei viktigaste spørsmåla er: «Kva vil du

jobbe med, kva erfaring har du?» Koordinatoren rykker ut når det trengst, til dømes ved kommunikasjonsproblem eller konflikter.

Det er kommunen som har ansvaret og skal organisere alt som skal til for å ta imot flyktningar. Det er viktig at du som ordførar, kommunedirektør, lokalpolitikar eller kommunetilsett tenker over korleis den jobben skal gjerast.

Ikkje berre kva du skal gjere, men framfor alt kva du skal seie. I tillegg bør du gjere ein innsats for å få med lokalsamfunnet.

For kommunen kan ikkje gjere jobben aleine. Næringslivet, den frivillige innsatsen og vi som enkeltinnbyggjarar, er viktige samarbeidspartar i alt inkluderingsarbeid. Kva likar barna som kjem, å gjere? Likar dei å spele fotball eller syngje i kor? Kople på den frivillige innsatsen og få dei med på neste øving.

Kva likar dei vaksne? Er det frivillige organisasjonar som har bruk for dei? Kanskje er det ein dirigent eller ein judotrenar som kjem? Eller nokon som er knallgode på å administrere kontoar i sosiale medium eller lage film?

I Herøy kommune i Nordland og fleire andre stader koordinerer frivilligsentralen den frivillige innsatsen og er kontakt- og informasjonspunkt. I Åre vil du bli møtt av ein frivillig samordnar som jobbar for å gjere dei rette koplingane.

I månadane som kjem, ønsker eg å lese historier om tilflyttarane som blir sett og får lov til å bidra. Dei som fortel at det var ein jobb dei kunne gå inn i med ein gong. Dei som fortel dei kunne bli med som trenar. Dei som fortel at dei fekk syngje på konserten to veker etter dei kom til bygda, eller vart keeper på G14-laget.

Inkluderinga startar i den offisielle velkomsten frå kommunen: «Kven er du? Kva kan du?»

Marit Lofnes Mellingen
direktør ved Distriktsenteret

Utgitt av KS ved heleiet selskap Kommunal Rapport A/S
Godkjent opplag: 5.000
 Godkjent av Fagpressens opplagskontroll

Pris totalabonnement (ukeavis og digital dags-avis): 3.990 eks mva
Trykk: Polaris Trykk
Retur: Kommunal Rapport, P.B. 1940 Vikå, 0125 Oslo

Vaktsjef ukeavis:
 Terje Lien

Tips sendes til
redaksjon@kommunal-rapport.no
Tlf: 24 13 64 50

Kommunal Rapport arbeider etter Vær Varsom-plakatens etiske normer. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, bes kontakte oss. Klager i presseetiske spørsmål behandles av PFU.

Sjefred./adm.dir. Britt Sofie Hestvik bsh@kommunal-rapport.no 951 45 480	Politisk redaktør Agnar Kaarbø agnar@kommunal-rapport.no 974 82 408	Debattredaktør Ragnhild Sved ragnhild@kommunal-rapport.no 932 87 840	Utviklingsredaktør Espen Andersen espen@kommunal-rapport.no 911 58 223	Markedsdirektør Fred Scharffenberg fred@kommunal-rapport.no 920 10 705	Salgssjef Eivind Sydtskov eivind@kommunal-rapport.no 913 00 045	Produktsjef Sebastian Munch sebastian@kommunal-rapport.no 984 53 563	Abonnementsansv. Wencke Røise wencke@kommunal-rapport.no 930 01 959	Redaksjonell utvikler Andreas Røed andreas@kommunal-rapport.no 458 74 190
Journalist Tone Holmquist tone@kommunal-rapport.no 930 20 261	Journalist Marte Danbolt marte@kommunal-rapport.no 416 58 639	Journalist Berit Almendingen berit@kommunal-rapport.no 480 33 259	Journalist Hanne Wien hanne@kommunal-rapport.no 995 15 493	Journalist Maria Lekve maria@kommunal-rapport.no 920 44 402	Journalist Britt Glosvik britt@kommunal-rapport.no 911 78 694	Journalist Terje Lien terje@kommunal-rapport.no 902 86 413	Journalist Elin Svendsen elin@kommunal-rapport.no 917 34 715	Journalist Thomas Frigård thomas@kommunal-rapport.no 415 42 956

Bygg og kunst i Kommune-Norge

- Det er en perle av et skoleanlegg

- Vi mener at skolen er **DEN FINESTE** i landet, sier ordfører Oddbjørn Bang (Sp) i Orkland om nye Lensvik skole.

Lensvik skole i Orkland åpnet nylig dørene. Det var tidligere Agdenes som var byggherre for skolen, men det var ordfører Oddbjørn Bang (Sp) i Orkland som foretok den offisielle åpningen.

Han mener kommunen i det tidligere kommunesenteret i Agdenes har fått en perle av et skolebygg.

Orkland består av de tidligere kommunene Orkdal, Meldal, Agdenes og deler av Snillfjord.

Den nye skolen er bygd for 200 elever. I dag er det 145 elever ved skolen, slik at bygget er dimensjonert for befolkningsvekst.

Straks ordføreren hadde klippet snoren for det nye bygget, «lød et smell, og gullfarget konfetti drysset ned over amfiet og markerte at nå kunne den nye skolen tas i bruk av skolens 145 elever og 25 lærere», ifølge Orkland kommunes hjemmeside.

- Elever og ansatte har fått et godt og moderne arbeidsmiljø og en skole som er tilrettelagt for god læring, mener ordføreren.

Bygget inneholder undervisningsrom, men har også et amfi med overlys som også kan bru-

Lensvik skole Lærernes fellesrom.

FOTO: ORKLAND KOMMUNE/STEINAR LARSEN

kes av andre enn skolen selv. Det er Vis-a-Vis Arkitekter som har tegnet bygget på nesten 4.000 kvadratmeter.

- Vi mener at skolen er den fineste i landet, da den har en svært moderne og kompakt utforming og den er tilrettelagt for nye undervisningsformer med mer praktisk undervisning. I bygget er det brukt mye helte og fine moderne farger. Skolen har et flott uteområde og en fantastisk utsikt over Trondheimsfjorden, mener ordføreren.

BRITT GLOSVIK
 britt@kommunal-rapport.no

Da ordføreren i Orkland klippet snoren til det kommunen omtaler som landets fineste skole, Lensvik skole, valet flagget ved inngangen.

FOTO: STEINAR LARSEN, ORKLAND KOMMUNE

ANNONSE

For folkevalgte - med folkevalgte

Er du politiker i kommune eller fylke og ønsker å debattere, dele kunnskap og utveksle erfaringer med andre folkevalgte?

Da er **Facebook-gruppa KR Folkevalgt** stedet for deg!